

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBAS
LATVIJAS PADOMJU KOMPONISTU SAVIENĪBAS
LATVIJAS PADOMJU MĀKSLINIEKU SAVIENĪBAS
L A I K R A K S T S

1945. G.

28. SEPTEBRĪ

NR. 37

J A U N S D A R B A P O S M S

Dzīvē savilņojumā un priekā visa mūsu neapņemtā zeme noklausījās lielā vadoņa biedra Staļina runu. Mūsu tauta nežēloja spēku un darbu uzvaras vārdā. Mēs esam pārdzīvojuši smagus gadus. Bet tagad katrs no mums var teikt: mēs esam uzvarējuši. No šī brīža mēs varam uzskatīt, ka mūsu dzimtene ir izglābta no vāciešu uzbrukuma draudim rietumos un japāņu uzbrukuma austrumos. Iestājies ilgi gaidītais miers visām pasaules tautām».

Padomju Savienība godam ir iznākusi no četrus gadus ilgajiem, smagajiem kara pārbaudījumiem, no kara, kādu nepazīst cilvēces vēsture. Rietumos Padomju Savienība ne tikai padzina no savas teritorijas fašistiskās armijas, bet atbrīvoja arī Eiropas tautas, kas smaka vācu okupācijas jūgā. Padomju Savienība izglāba Eiropas civilizāciju no fašistiskā barbarisma. Austrumos Padomju Savienība ne tikai guva gandarījumu tām pārestībām, ko krievu kaņepulkim nodarīja Japāna pirms 40 gadiem, bet arī atbrīvoja Mandžūrijas iedzīvotājus no japāņu verdzības. Bezgalīgā cīņā uz mūsu dzimteni norāgās visa progresīvā cilvēce. Nekad mūsu dzimtenei nav bijusi tik augsta un nesatricināma starptautiskā autoritāte kā tagadēja laikā, jo Padomju Savienība ir brīvības un saprāta, iestāties demokrātijas un taisnības iedzīvinājums.

Karā ar vācu un japāņu agresoriem uzvarēja mūsu armija, mūsu tehnika, rūpniecība, lauksaimniecība, mūsu kultūra. Ieročus uzvarai kaldināja jau ilgi pirms kara Staļina piecgādēs, gados, kad strauji uzplauka, auga un attīstījās mūsu zemes saimniecība un kultūra. Šie ieroči tika kaldināti rūpniecības, zinātnieku laboratorijās, kolchozu laukos, mācības iestādēs telpās. Vācu un japāņu armijas tika sagrautas mūsu kaņepulku pašizliedzīgās varonības, strādnieku un kolchoznieku darba, mūsu konstruktoru pētnieciskās domas, izgudrotāju un novatoru dēļ zinātnes un tehnikas laukā. Un visu šo gigantisko darbu organizēja un veica padomju valsts un bolševīku partija ģeniālā Staļina vadībā, kas mūsu zemi ir vedis un ved no uzvaras uz uzvaru.

Tagad, pēc otrā pasaules kara nobeigšanās, Padomju Savienības tautas atkal atgriezās mierīgā darbā. Pēc Partijas Cen-

trālās Komitejas un Padomju Valdības lēmuma sāk izstrādāt Staļina ceturto piecgadi tautas saimniecības atjaunošanai un tālākajai attīstībai.

No drupām pacelsies mājās un pilsētas, šahtas un fabrikas, kultūras pilis un skolas. Mūsu tauta izlietos visas miera laika iespējas jauniem augstiem saimnieciskās un kultūras dzīves attīstības sasniegumiem. Norisinās ista neatlaidīga darba sacensība starp padomju cilvēkiem, kas savu dzimteni vēlas redzēt vēl ziedošāku, skaistāku un varenāku, nekā tā bija pirms kara. Katra diena nes vēstis par jauniem darba varonības piemēriem. Tauta atkal stiprināt dzimtenes varonību un skaistumu.

Mēs atrodamies neredzēta saimnieciska un kultūras uzplaukuma priekšvakarā. Šim jaunajam padomju kultūras uzplaukumam zinātnes darbinieki, rakstnieki un mākslinieki atdos visus savus labākos spēkus, zināšanas un dotumus. Sociālistiskā valsts ļauj ikvienam attīstīt savas spējas, mācīties un tiekties pēc pilnības savā darbā un arodā. Un katrs mūsu zemes cilvēks uzskata par svētu pienākumu strādāt šīs valsts labklājībai un slāvi.

Plaši ir tie darba un iespēju apvārsni, kas patlaban atveras padomju mākslai. Lai tikai mīnam nedaudzus piemērus. Arhitektiem jāatjauno mūsu pilsētas un jāceļ jaunas. Tēlniekiem jādarina pieminekļi Teviņas kara varoņiem. Rakstniekiem, māksliniekiem, komponistiem, aktieriem un kino darbiniekiem jāiemūžo lugas, romānos, poēmās, simfonijās, filmās, vārdos, krāsās un skaņās padomju tautas vēsturiskie varoņdarbi un nopelni visas cilvēces labā.

Visi šie darbi jāveikti vienai galvenajai pamatmei. Un šī tema ir — padomju cilvēka patriotisms un varonība, šī tema ir pats padomju cilvēks, kas savās varoņgaitās nostāigājis grūtu un garu ceļu no Maskavas pievārtē līdz Berlīnei, no Sprē līdz Klusā okeana krastiem.

Tauta mākslā vēlas pazīt un redzēt pati sevi. Tā vēlas, lai mākslinieki stāstītu par tās slaveno pagātni, par uzvaras ceļiem, par to, ka pat visgrūtākajās dienās padomju cilvēki nezaudēja ticību uzvarai, kā viņi iegūva šo uzvaru un izcīnīja mieru visām pasaules tautām. Šai cīņā ļoti veiksmīgi pceda-

lījās arī latviešu tautas labākie spēki, latviešu sarkanie strādnieki, kas Sarkanajā Armijā cīnījās blakus citām padomju tautām, kā arī latviešu partizāni, vīri, sievas un jaunieši ienaidnieka aizmugurē. Šo cīņā tāju rindās — gan kā aktīvi kaņepulki, gan kā tautas brīvības gara modinātāji un cīņas kaismes iedvesmotāji bija arī latviešu padomju dzejnieki un rakstnieki. Viņi tāpat kā visa tauta nekad neaizmirsis, cik daudz posta mūsu zemei nodarījuši vācu barbari. Naidā pret ienaidnieku mēs skumji norauģāms uz Jelgavas drupām, uz Rēzeknes, Valmieras, Daugavpils gruvekļiem, uz Rīgas sagrauto iekšpilsētu, uz Daugavas sakropļotajiem krastiem, uz iz-

postītajiem laukiem un nodedzinātajām mājām, uz ceļiem un tiltiem, ko visu savā bezjēdzībā grāvis fašistiskais ienaidnieks. Bet tāni pašā laikā, kad esam galīgi uzvarējuši ienaidnieku, mūsu sirdis pilda gandarījums, un mēs izjūtam lielu, dziļu dzīves atjaunošanās un jauncelsmes prieku. Blakus citām padomju tautām mēs tagad vēlamies visiem spēkiem centties, lai Padomju Latvija brāģlīgo republiku saimē savā darbā un mākslā iegūtu izcilu vietu.

Ši tautas griba un vēlēšanās padomju mākslai jāiesteno un tā arī to īsteno.

Sajā lielajā visas padomju mākslas un darba simfonijā spoģi jāatskan arī latviešu balsis.

Rīgas tirdzniecības ostas labākais brigāģdieris-stachanoviģtis b. M. Zanders pie ceģamo krāņu montāģas darģiem. Foto LTA

Valdis Lukša

LENINGRADĀ

Iebraucēju Ļeņingradā laikam gan vienmēr pārsteigs šis «ziemeļu Venēcijas» īpatnējais skaistums.

Arhitektūra, dārzi, kanāli, platās un taisnās ielas, pieminekļi, Neva — tas viss kopumā veido pilsētas seju, kuŗas vaibsti tik mīļi katram Ļeņingradietim.

Un ne tikai Ļeņingradietis vien, bet arī katrs iebraucējs redz vēstures iemītās pēdas. Redz bijušo patvaldnieku spožumu un bagātību, redz tautu, kas jau sen sākusī iet savus ceļus, sākusī domāt savas domas.

Ejot gar Nevas krastu, ja nokāpsit pie Pētera veidotā Vasarašas dārza vārtiem, uzmanību saistīs balta marmora plāksne. Zelta burti vēsti, ka 1866. gadā šai vietā revolucionārs Karakozovs šāvis uz Aleksandru II. Dārza pretējā pusē Pāvila pils, kur 1801. gadā caru apmeklēja sazvērnēki. Bet vidū, Vasaras dārzā marmora skulptūras vienaaldzīgi vēro gājēju un koku zaļumu. Turpat lielais fābulu meistars Krilovs, kuŗa piemineklim visapkārt viņa vilki, dzērves un lapsas. Tiesa, arī Krilova pieminekli skāris bargais blokādes laiks. Bronzas plāksnei, uz kuŗas Krilova vārds, izsists caurums. Akmens pamatā daži robi, bet slavenais dzejnieks dzīvo, tāpat kā dzīvo pati Ļeņingrada.

Pie Smolnija, slavenā baroka meistara Rastrelli darba, liekas vēl šodien skan 1917. gada balss. Te sācies varenais uzvaras gājiens, te divu vīru griba un prāts cēluši tiltu uz rītdienu.

Es neesmu viens, kas apstājos un apbrīnoju vēsturiskās vietas un pieminekļus, arī paši Ļeņingradieši pāris minūtes atlicina, lai sirsnīgāku skatu uzņemtu Klota zirgiem uz Aničkova tilta, Monferāna klasiskās formās būvētajai Izaka katedrālei. Un man liekas, es dzirdu viņu domas: Mēs noturējām Ļeņingradu, mēs uzvarējām un izglābām savas vēsturiskās vietas un pieminekļus!

Ja dienā Ļeņingradieši neredzēti spriegā tempā atjauno un spodrina kara gados drupināto pilsētu, vakaros labprāt viņi apmeklē teātrus. Dabūt biļetes nav viegli. Tomēr Mazajā akadēmiskajā teātri bija izdevība noskatīties M. Zoščenko jauno komēdiju Audekla portfelis.

Autors un aktieri skatītājus smidina kārtīgi. Tema nav jauna: tā pati vecā mīlestība un greizsirdība, bet tā lievita padomju cilvēka ikdienas darba soli. Tur ir direktori, mašīnrakstītājas, kantoristi, drāmaturgi, kino fotografi, pašdarbības pulciņu dalībnieki; tur ir direktora sasaukta apspriede, kuŗā neviens negrib runāt, bet ja sāk, tad neiedomājami «augstā» stilā utt. utt. Zoščenko spalva skārusi vienu otru aktuālītāti, kaut arī garāmejoj, bet tas «mūžīgajai» temai dod istu šodienas nozīmību.

Liekas, ka mūsu drāmaturgi nedarītu slikti, ja padomātu, vai Audekla portfelī nevarētu

ienest arī kādā no Rīgas teātriem.

Apciemojū arī Ļeņingradas Padomju Rakstnieku Savienību. Tās rīcībā nodota Seremetjevu pils, kuŗu ietver divas ielas un Nevas krasts. Pils nosaukta par Majakovska rakstnieku namu, kuŗā bez Rakstnieku Savienības vēl mitinās Ļeņingradas izdevniecība, žurnālu redakcijas, Līfons un restorāns-ēdnīca. Visu saimniecību vada Rakstnieku nams, pārējie ir irnieki, kaut arī Rakstnieku nama direktors padots Rakstnieku savienības valdes priekšsēdētājam Prokofjevam un atb. sekretāram Kožemjakinam.

Rakstnieku nama uzdevums: pašas pils saimniecība, remonts, uzturēšana, apkure utt. un sarkojuumi resp. kluba funkcijas. Pašlaik namā remontē lielo zālī, kas pāri par desmit metriem augstumā un spējīga uzņemt vairākus simtus viesu. Remonts izmaksājis ap 200.000 rubļu. Gar zāles sienām un griestiem

daudz kokgriezumu. Citas telpas katrā savādāka, gan vecmeistaru gleznām, tepīkiem, vāzēm. Te jāpiebilst, ka Ļeņingradieši ļoti iecienījuši vāzes — gan modernas, gan Ķīnas, visādos lielumos. Vāzes jūs redzēsīt gan viesnīcās, gan dzīvokļos, gan veikalos skatlogos.

Ļeņingradas rakstnieku vairums, kā stāstīja atb. sekretārs Kožemjakins, nav valsts amatos. Lai rakstniekus materiāli nodrošinātu, izdevniecība līgst līgumus, palīdz Līfons. Ieņēmumus, protams, dod arī darbs laikrakstos un žurnālos. Ļeņingradas rakstnieku organizācijā pašlaik 250 biedru.

Dziļus cieņus gar Rakstnieku Savienības logiem veļ Neva, un ja jūs aizbrauksit uz Kirova parku, nostāties Bultā pie granīta lauvām, tad šos ūdeņus redzēsīt šūnojamijs Somijas jūras līci. Kā lielās vilnis pie apvāršņa samanāma Kronštate, Ļeņingradas sargs.

Daži vārdi par padomju idejām mūsu koŗu repertuārā

Ja runājam par koŗu repertuāru, izsakot šai ziņā zināmas prasības, tad vispirma kārtā mums jāapzinās, ka koŗa mākslai (vienalga, vai runa par pašdarbības vai profesionālu kori), kā vienai no plašākajām un mūsdienās nozīmīgākajām skaņu mākslas nozarēm, jāiet stingrā kopsolī ar visiem citiem pēckara dzīves atjaunošanas jētiem. Dzīves atjaunošana izvērta jaunas prasības un vajadzības, un tās jāievēro arī koŗu repertuāra izvēlē. Darbs tagad ievirzās jaunos apstākļos. Šie apstākļi ir cieši saistīti ar mūsu tagadējo dzīvi, bet tās izpratnei jāatspoguļojas koŗa seā.

Nekad nezaudēs savu vērtību mūsu skaitās tautasdziesmas, neatņemams dzelzs inventārs koŗu repertuārā vienmēr būs mūsu klasiku labākie darbi (Senatne, Karājmeita, Lauztās priedes u. c.), bet nepieciešams arī laikmetīgs repertuārs. Bez tā mēs apzināti vai arī neapzināti būsim atbrūšies no reālās dzīves vai nostājušies malā. Bet, stāvēdami malā, mēs pierādīsīm, ka neapzināmijs visā pilnībā koŗa audzinātāja nozīmi.

Mechaniska, nepārdomāta padomju autoru darbu iesaistīšana repertuārā arī nedos vēlamo, ja nebūs izprasti padomju mākslas principi. Tikpat cik nozīmīgs ir dziesmas mākslinieciskais līmenis, nozīmīgs ir arī dziesmas idejiskais līme-

nis. Koŗi jo dienas jo vairāk savos koncertos vai uzstāšanās vakaros, vai tie notiktu klubos, fabrikās, vai skolās, sastapsies ar tādu auditoriju, kas arī dziesmās grib saklausīt padomju tematiku, kuŗas raksturīgākās iezīmes ir pašai dzīvē, neatlaidība, izturība utt. Dziesmu saturam jāpauz tagadējās dzīves labākās domas un jūtas. Klausītājos dziesma atbalsosies tad, ja tā viņiem domās un jūtās būs tuva.

Varētu runāt par daudz un dažādām temām padomju dziesmā. Padomju dzimtenes aizstāvēšanas ideja ir šo dažādo temu dainotāja. No šīs idejas izriet tautu draudzības un sociālistiskā darba mīlestības idejas. Šādu dziesmu paraugums mums jāprot atrast, jāprasa tie mūsu repertuāru konkurssiem, jāprasa mūsu komponistiem. Līdz šim notikušie divi dziesmu konkursi mūsu padomju dziesmai maz ko devuši. Ja arī esam lasījuši laikrakstos par zināmu šai konkursā iesniegtu dziesmu godalgošanu, tad šīs dziesmas tomēr nav notikušas tur, kur tās visvairāk gaida, t. i. — mūsu koŗos. Laimīgi ir tie koŗu diriģenti, kam kaut kādā veidā palaimējies kādu no šīm dziesmām iegūt rokkrakstā un to iekļaut savā repertuārā.

Vērojama arī zināma pašu komponistu aturība padomju dziesmu radīšanā. Par attiecīgu

tekstu trūkumu gan žēloties vairs nevar.

Bez tam gribu aizrādīt, ka minēto ideju izpaušme mūzikā resp. — dziesmā nav tikai šīs dienas iezīme. Ja pasekosim lielās krievu tautas mūzikas attīstībai, tad redzēsīm, ka šīs idejas sakņojas jau pašos viņu mūzikas attīstības sākumos, strāvo tālāk tādos tēlos kā krāzī Igorā un Susāņinā. Pēc Glīnka un Borodīna tās dzīvo Aleksandra Nevskā un Dmitrija Donska tēlos, ko radījuši Prokofjevs un Saporins. Tās iet vēl tālāk krievu mūzikas mīkslā un mūsu dienās ir iedziļinātas: Kovala operā «Jemeljans Pugačevs», Načaturnana baletā «Gajane», Sebaļina «Slavu kvarteta», Ašfari «Varosimfonijā», Ivanova—Radkēviča kara maršos, Solovjova—Sedova dziesmās u. c. Dažādi ir šie darbi žanra un tematikas ziņā, dažādi autoru radītājas sejas ziņā, bet visus tos vieno dziļas padomju tautas idejas. Sevišķi tuvas tās tautai lielā Tēvijā kara laikā. Šim idejām jārod mūzikālā izteiksmē arī mūsu padomju komponistu darbos, jo sevišķi koŗu un tāpat arī solo dziesmās. Šai ziņā mūsu atsaucīgākie komponisti ir Jāzeps Medīns, Arvids Zilinskis, Nils Grīnfelds, Maksis Goldins, Anatols Liepiņš. Šie komponisti garantē nesaraugas saites ar tautu un tās aizstāvētāju — Sarkanu Armiju.

J. Ozoliņš

Krāsainās filmas mākslas problēmas

Kino kļuvis krāsains. Melnbaltu lentu skaits ar katru gadu samazināsies, bet krāsaino — pieaugs.

Krāsas parādīšanās uz ekrāna nav tikai tehnikas problēma vien. Krāsa atklāj filmā jaunās mākslas iespējas, ne mazākas, kādas savā laikā atklāja skaņas parādīšanās. Skaņa zināmā mērā novirzīja otrā plānā filmas ārējo apdari, tēlainību. Mūzika un sevišķi vārds deva daudz jaunu iespēju, un mēs jau sākam aizmirst, ka filmā, kino saskaņas ar tēlotāju mākslu, kas domāta redzes uztverei.

Krāsa, sevišķi apvienojumā ar stereoskopismu, rada jaunas iespējas filmas tēlainības pastiprināšanai un paaugstināšanai. Filmās māksla izradās spējīga attēlot visu cilvēka reālās dzīves iespaidu kopskumu.

Krāsainās filmas tehnikas un veidošanas problēmas patlaban sekmīgi atrisina praktiķi. Nepieciešami radīt dzīvāku interesi par šīs mākslas nozares jautājumiem.

Vispirms — par krāsainās filmas sižetu. Vai krāsainai filmai jāraksta speciāls scenārijs?

Protams, katru scenāriju var uzņemt «krāsās». Bet «izkrāsot» scenāriju sadomāto melnbaltu filmu naturālās krāsās, — tas vēl nenozīmē — radīt krāsainu attēlu, tāpat kā izkrāsot grafisku zīmējumu vēl nenozīmē nodarboties ar glezniecību. Vai krāsas parādīšanās filmā diktē

sižeta sevišķus organizēšanas paņēmienus, visa scenārija citādāku uztveri un veidojumu?

So jautājumu paskaidrosim ar piemēru no citas mākslas nozares. Maskavā kādā ielā atrodas veclaicīgs divstāvu nams. Nedaudzi no garāmgājējiem būs pievērsuši vērību šā nama neskaidrajai fasādei, kas pēdējos gados pārkrāsota vairākas reizes. Pirms neilga laika šo namu pārkrāsoja divās krāsās — dzeltenā un baltā — un to vairs nevar ne pazīt. Smalkās, monumentālās krievu ampīra formas atdzīvojas tieši šīn krāsos, kļuva reljefas. Tās piesaista katru garāmgājēja skatu. Arhitekts acimredzot, radīdams projektu, būs namu saskatījis taisni šādā krāsu gammā.

Tā, liekas, arī autoram, radot krāsainās filmas scenāriju, jāparedz un jāparedz nākamās ainas krāsās.

Tas, protams, nenozīmē, ka krāsainās filmas scenārijam būtu jābēlstatas uz speciāliem krāsu efektiem. Pārspilējumi, pārmerīgums te ir nevietā, jo tas aizēno filmas kopējo toni.

Vairumu visvienkāršāko, parastāko filmas scenārija epizodu drāmaturģi būtu izveidojuši citādāk, ja vien tie priekšlaicīgi būtu nākošo filmu saskatījuši krāsās.

Nesim pirmo piemēru, kas pagādās pie rokas. Līriskā aina, kas noris rudenī zeltainā meža

fonā, autoram jāraksta citādāk nekā tad, ja šī aina norisinātos ziemas vai pavasara dabas zonā. Lielā vērība autoram krāsainās filmas darbā jāpievērš laika apstākļiem, peizāžai, gadalaikiem, dekorācijām un kostīmiem. Kādu plašumu autora fantāzijai pavej situācija, ja autors priekšlaicīgi spēj saskatīt, ka tā vai cita krāsa, krāsu kombinācijas var papildināt, attīstīt un pastiprināt viņa nodomus.

Darbs, veidojot krāsainu filmu, ir visai complicēts, jo krā-

saina filma nevar būt tikai kustīga, vienkārši izkrāsota fotogrāfija, bet tai jāievēro un jārealizē visas istas radītās mākslas prasības. Iegūstot krāsu, sintētiskā kino māksla pavej plašu darbības loku ne tikai filmas meistariem, bet arī gleznotājiem. Krāsainā filmā ir ne mazāk par trīs simtiem kompozīciju, kas saistās ar vienu filmas saturu, kas izrīstās vairākas sižeta līnijās. Mākslinieks var filmā radīt istu krāsu simfoniju. Jaunā māksla, par kādu tagad izvērsās filma, iegūstot savā pilnā ricībā krāsas, ļauj māksliniekiem kļūt par istiem novātoriem kinomākslas turpmākajā attīstībā.

Graudi,
kas ligojuši
smagajās rogās,
graudi,

kas spigojuši
zeltainās sprogās,
kas vasaru cauru
savā apvalkā šaurā
sauli tvēruši

un rasu dzēruši
no debesu traukiem, —
tie graudi nu tikuši vaļā
un iziet pasaulē skaļā.

Pa ceļiem šauriem un platiem
no dažādu novadu laukiem
tie kopā draudzīgi satek,
kā jūrā strautiņi sīki.

Bet tie tikai brīdi būs dīki,
tad atkal prom aizplūdis rosmī
pa visu zemi.

Tām rokām dos spēku un drosmi,
no kuņģam nāk lemess
un lāpsta, un kaplis, un asa
tērauda izkaptis,
un viss kas,

ko darbs uz tūru prasā.
Tie graudi dos spēku tām rokām,
kas līksni šūpulim loka
un izauklē jaunu mums cilti.

Tie stiprinās rokas, kas silā
cērt sausas un sveķainas šķīlas,
lai ziemā būtu mums silti.

Graudi, ai saules pielietie graudi!
Tām rokām piešķirs tie spēkus,
kas vērs un drānas mums ausis,
cels sagrautos tiltus un ēkas,
kals bruģus
un vadīs laivas un kuģus,
ar mantām kas atnāks un aizies.

Graudi, ai saules pielietie graudi!
Jūs kļūsit par maizi,
kas stiprus darīs tos ļaudis,
kam jauna jāuzceļ dzīve
un jāsarģa tauta un brīve.

Plūstiet, graudi, kā strauti vienkop,
jūra lai lielāka top!

Latvijas Padomju Komponistu Savienības KĀRTĒJĀ JAUNRADĪTU DARBU APSPRIEDĒ Š. G. 18. SEPTEMBRĪ

Izvēlētais vakara temats — Jāņa Vitoliņa balets Turaidas Roze — bija pulcējis nevien komponistus, bet arī Operas un baleta teātra pārstāvjus un vairākus citus kultūras un mākslas darbiniekus. Autoram īsos ievadvārdos attēlojot sava darba saturu, klausītāji iepazīnās ar baleta mūziku pianista Hermaņa Brauna lieliskajā izpildījumā. Sekoja spriegas pārrunas, kuņas vadīja komponists N. Grīnfelds, jo dzīvi piedaloties komp. P. Smilgam, režisoram K. Liepam, baletmeistarēi H. Tangijevai, diriģentam A. Jansonam, b. Zviedram un citiem.

Kardināla prasība mūsdienās, ko tauta prasā no katrā mākslas darba, ir satura jēga, mērķis — ideja. Baletu saturam līdz šim pievērstā pārāk maza vērība. Parasti tas ir sekls savārstījums, kur dažkārt grūti pat atrast kopsakarību. Jāņa Vitoliņa baleta sižets veidots pēc pazīstamās teikas par Turaidas jaunavu Maiju. Rainis to pārstrādājis savā lugā Mīla stiprāka par nāvi. Spilgti dramatiski romantisks sižets, kas ļauj veidot to plašā vērienā, so-

ciālistiskā reālisma garā, uzsvērot smago vergu laiku apstākļus, kad nav ne brīvības, ne tiesības uz personīgu dzīvi, milu. Meitenes dzīves traģēdija ir visas tautas kopīgā likteņa stāsts. Brutāli salauzts zieds — nevainīgas meitenes jaunā dzīve — rada sašutumu, naidu pret tautas apspiedējiem, varmākām, protestu pret tādu sociālu iekārtu.

Libretistam Seševskim nav laimējies; varbūt tas nav izpratis laikmeta prasību. So pārmetumu līdz ar uzaičinājumu pārstrādāt libretu izteica Baleta teātra režisors, diriģents un baletmeistars.

Otrā prasība ir: dodiet latvisku mākslas darbu, dodiet latvisku baletu!

Gan autors aizbildinājās, pat noraidīja šo prasību: nevarot un negribot dot folkloristisku mūziku, jo viņa stils esot internacionāls stils, nekļūstot citāds.

Tomēr latvisku darbu vēlēdamies, nebūt neprasām to folkloristisku. Vēlamies gan sadzirdēt baletā latviskus vadmotīvus, latvisku deju motīvus un ritmus, tomēr galvenais ir, lai iz-

jūta būtu latviska. Lai jūtām, ka dzīves norises autors skatījis latvieša acīm. Tehniskā apdare, mūzikālās izteiksmes līdzekļi var palikt tie paši starptautiskie.

Jāņa Vitoliņa balets ir solids darbs. Nevainojamā tehniskā apdarē sceniska baletiska mūzika, kas pati prasās dejojā.

Darbu veidojot, jūtama arī erudīta orķestra mūziķa roka. Mūzika ir melodiska, ritmu dažādība, daudzgā variācijas dara to ļoti dzīvu, vijīgu, spožu un krāsainu.

Katrā ziņā Jāņa Vitoliņa Turaidas roze ir ieguvums mūsu baleta mūzikas mākslā.

Mūda Zālīte

V. Volodina piņete un ilustrācija

Briesmīgais ierocis

Bumbvedējs atgriezās, veicis kaujas uzdevumu. Cīņā ar «Mesersmitiem» tas bija iztērisis gandrīz visas patronas un atārvies no savas eskadrīlas. Tagad tas lidoja virs Melnās jūras pilnīgi viens zilajās un nepatīkami augstajās debesīs.

Taisni no turienes, no augšienes, arī metās uz viņu «Mesersmits-109».

Pirmais to ieraudzīja stūrmānis Kovaļenko. Tas pašāva cik varēja un aplūsa. Strēlnieks-radists ļāva ienaidniekam pienākt tuvāk un, uzmanīgi tēmējot, izlaida savas pēdējās patronas, pēc tam paziņoja par to lidotājam.

— Zinu, — Popko atbildēja — Grozīsimies!

Un lidmašīna sāka grozīties. Tā attālinājās no spožās ložu trāses taisni tad, kad tās bija gatavas ierūbties lidmašīnā. Tā pikēja un uzšāvēs augšup. Tā taisīja savam tipam neatbilstošas figūras. Pagaidām tas līdzēja: tā dabūja tikai dažus nekaitīgus caurumus spārnos.

Fašistu lidotājs acīm redzot saprata, ka lidmašīna atbrūnāta. Bet laikam viņš kaut ko bija izdirdējis par padomju taranu un baidījās bumbvedēja. Visa spēle tagad risinājās ap to, ka «Mesersmits» centās nokļūt astē nekļūdi droša šāviena attālumā.

Beidzot viņam tas izdevās. Strēlnieks-radists ieraudzīja vācieti taisni aiz astes un nevilus nospieda gaiļi. Bet nebija nekā, ar ko šaut. Šaut varēja tikai ienaidnieks. Tās bija beigas.

Tad kaut kas pazibēja gar bumbvedēja korpusu. Balti divaini cilindri strauji drāzās uz «Mesersmitu». Tie aizlidoja tam garām, tie sitās pret tā spārnēm, sita tieši. Tie iekļuva skrūves apgriezīenos un sprāga kā neredzēts, saulē mirdzošs, ļoti liels un gaus šrapnelis. Cits pēc cita no stūrmāna kabīnes izlidoja šie fantastiskie lādiņi!

«Mesersmits» strauji pikēja zem bumbvedēja astes, vienā mirklī zaudējot izdevīgu pozīciju. Tagad aiziet no tā bija viegli, un fašists drīz vien palika iepakā, acīm redzot tau-pidams degvielas atpakaļceļam.

No frontes piezīmju grāmatas

»JŪRAS DVĒSELE«

LEONĪDS SOBOLEVS

Parasta lieta

Virsoņnes 127 priekšējā nogāzē, kas atradās pie Mekenzijas ciema, tika apzīmēta ar noslēpumainu frazi: «Kur otrās pakāpes vecākais vizinājās ar tanku».

Marta sākumā kādā kaujā par Sevastopoli Trešais jūņas pulks pārgāja pretuzbrukumā uz virsotni 127.5. Uzbrukumu atbalstīja ar Piejūras armijas tankiem un artilēriju. Virsotne bija apjozta trim vācu ierakumu un dzotu lokiem. Kauja norisinājās pie apakšējā loka, artilērija apšāudīja virsotni, paralizējot fašistu uguni, tanki lida gar nogāzi, iznīcinot ienaidnieka uguns punktus.

Viens tanks izgāja no ierindas: tāni bija smagi ievainots komandieris. Tanks atstāja nogāzi un apstājās pie sanitārās daļas. Sanitāri nepaguva izvilkt pa lūku ievainoto, kad no krūmiem tankam pienāca liela auguma jūrnieks ar apsēju ap kreiso roku, kas acīm redzot tikko bija aplikts. Novērtējis stāvokli un sapratīs, ka tanks bez komandiera būs spiests palikt ārpus kaujas, viņš veikli ierāpās tankā.

Laid tieši uz virsotni, nevar jau te palikt nakti. — Viņš teica vadītājam un pamānījās tā šaubas, autoritātei piebilda: — Laid, laid! Es esmu otrās pakāpes vecākais, pats vadīju kateri, parasta lieta... Pūnā vaikā uz priekšu!

Tanks aizdrāzās uz nogāzi. Tas ārlīda kā pirmajam, tā otrajam vācu ierakumu lokam, uzrānās virsotnē un krietas divdesmit minūtes dejoja tur, griezdamies šaudams no ložmetējiem un ielgabala, iznīcinot

fašistus viņu alās ar kāpurķēdēm, Līdzās pacelās mūsu lādiņu sprādzieni, — artilērija nekādi nebija paredzējusi mūsu tanka parādīšanos virsotnē. Pēc tam tanks aizvēlās no virsotnes tikpat strauji, kā tāni uzbrauca un vēlās taisni uz krūmiem, kur sēdēja artilērijas kovrīgētāji.

Un tur otrās pakāpes vecākais izskaidroja leitnantam savu prezentiju:

— Biedri leitnant, vai baterijas nevar pārvietot uguni? Es tur būtu nospiedis visus hanšus kā blaktis, bet jās plājat, ka nav nekāda glābiņa. Norāvāt man operāciju...

Tomēr sarūgtināts dabūjis zināt, ka viņa pastaiga pa virsotni traucē norobežojuma uguni, jūrnieks samulsis izlēca no tanka un nožēlā paplikšķināja ar delnu tā bruņojumu:

— Zēl, biedri leitnant, 'aba mašina... Nu, atvainojiet, ka sajauca

Un, pametis augstāk plecā ar veselo roku vācu automatu (ar kuru viņš tā arī ceļoja tankā), tas nozuda krūmos. Par viņu dabūja zināt tikai to, ka viņš ir «otrās pakāpes vecākais», un atcerējās krekla — «jūņas dvēseles» zili baltās svitrinas, kas pavidēja gar dūmos nokvēpušā un asinim noziesfā vatnieka izgriezumu.

Vakarā mēs mēģinājām at-rast viņu starp kareivjiem, lai dabūtu zināt, kas bija šis uz-nēmīgais un varonīgais jūr-nieks, bet pulka kara komisārs smiedamies purināja galvu:

— Veltīgas pūles! Viņš droši vien tagad mokās, ka nav kaņo-jis pēc taktikas, un ne par ko neatzīsies. Bet virsotnē izdarī-jis trakas lietas: tankisti stā-pta, ka vienu ložmetēju līdzu viņš nolīdzinājis ar zemi: liec-griezies virs tās, bet pats iz-liecies pa lūku un plāj ar ve-selo roku no automata vis-apkārt... Jūņas dvēsele, no-teikti...

W-45

Un minnetējs šāva...

Izlūku gājienā pie Sevastopoles trīs sarkanflotieši uzdūrās vācu minnetēju baterijai. Viņi iemeta ierakumā vairākas granātas un apšāva bēgošos vāciešus. Baterija aplūsa.

Likās, ka varētu griezties atpakaļ, — ne jau katru dienu ir tāda veiksmē. Bet minnetējs bija vesels, un tam blakus gulēja vairākas kastes ar minām.

— Nu ko, puīši, — Abraščuks domāja teica, — varbūt maķenīt pasvaidsim uz vāciešiem?

Viņi nēms to sakārtot, Koļesņiks pienska kastes ar minām, bet trešais izlūks, armenis Hastjans, nostājās pie minnetēja par lādētāju.

Vācu minas sāka lidot vācu ierakumos, un viss gāja labi. Beidzot fašisti apķērās, ka uz viņiem šauj viņu pašu minnetējs. Uz trim jūrniekiem sāka līt lādiņi un minas.

Likās, ka būtu laiks uzspriecināt minnetēju un atstāt ierakumu. Bet jūrnieki pamanīja, ka viņu bataljons, izmantojot negaidīto minnetēja atbalstu, dodas uzbrukumā. Tad viņi nolēma šaut uz vācu ierakumiem, kamēr pietiks vācu minū.

Un minnetējs šāva uz fašistiem. Arvien biežāk un arvien tuvāk jūrniekiem sprāga vācu lādiņi. Sprādzieni sāka apbērt sarkanflotiešus ar zemi. Šķembas — sīkt gar ausīm. Koļesņiks pakrita: viņu ievainoja kājās. Pārsējās sevi, viņš rūpus turpināja vilkt Hastjanam kastes ar minām.

Un minnetējs šāva uz fašistiem, šāva nikni un nepātraukti. Atkal taisni pašā ierakumā nogruva vācu lādiņš. Hastjanam atrāva rokas delmu. Jūrnieki pārsēja viņam roku ar saiti, apturēja asinis. Viņš piecēlās grīlodamies, izstiepa veselo roku pēc nākamās minas, ko viņam no zemes paņēma pielīdusais Koļesņiks, un ielaida to stobrā.

Un minnetējs šāva uz fašistiem.

Tas šāva tik ilgi, līdz ierakumam pieskrēja sarkanflotieši, kas bija metušies uzbrukumā.

Pat daudz ko pieredzējušie Sevastopoles kaujinieki bija pārsteigti, ieraugot trīs noasinotus jūrniekus, kas metodiski un neatlaidīgi raidīja vāciešiem minū pēc minas: vienu — bez kājas, otru — bez rokas, trešo — līdz nepazīšanai notriestu ar asinīm un zemi.

Ievainotos tūlīt aiznesa uz aizmuguri, bet Abraščuks teica:

— Ech, izjauca mūsu kompaniju... Nu, stājieties pie minnetēja kas grībat... Te vēl ir pilna kaste, šaujiet pa kreiso ierakumu, bet es iešu uz priekšu!

Viņš pakāra vācu automatu un metās pakal jūrniekiem, kas gāja uzbrukumā.

«Lielgabals bez grauda»

Kā zināms, uz katra kuģa ir kaut kas ievērojams, ar ko tas lepojas un ar ko noteikti palielās viesu priekšā. Tās ir vai nu lādējamas bultas ar neat-

kartojāmām kontūrām, kas atgādina neveiklu lidojamo aparātu un tāpēc sauca par «zemieka spārniem», vai neparasts, segts gaitenis no priekšgala līdz pakalgalam, ar kādu jūs pacienā uz kuģa N., galvojot, ka iziesit pa to jebkurā laikā, nesaslapinot pazoles. Dažreiz tas ir kautrs sarkanflotietis, kas strādā tikai pirmo gažu un izrādījies pasaules meistars peldēšanā; dažreiz, gluži otrādi, sirmu «zāli» apaudzis kuģa galdnieks, kas kalpo flotē jau no Noasa laikiem.

Flotes daļa krastā visādi atgādina kuģi. Tāpēc tai flotes kājnieku brigādē, ko pie Sevastopoles komandēja pulkvedis Židilovs, atradās sava ievērojama lieta.

Tas bija lielgabals bez grauda. Par to bija sakrājies tik daudz leģendu, ka nevarēja vairs saprast, kur patiesība, kur neizsīkstošā flotes izdoma, kur cieniņama sajūsma un kur vienkārši kaimiņu flotes daļu skaudība, ka viņi nav izdomājuši šo neparasto un ievērojamo ieroci.

Kāds man apgalvoja, ka pulkvedis paņēmis šo lielgabalu Sevastopoles aizstāvēšanas mūejā. Kāds gāja tālāk un apliecināja, ka «lielgabals bez grauda» jau apšaudījis Mamaju Kulikovas kaujā. Bet acīm redzot atcerējies, ka toreiz vēl nebija uguns ieroču, apķērās un teica, ka vēsturiski tas nav pierādīts, bet tas, ka šo lielgabalu Krimā atvedis Potjomkins, gan zināms, neapstrīdams fakts.

Par to vēl stāstīja, ka tas pa naktīm saaug pats kā pasākams pūķis, kas, sacīrsts gabalos, pacietīgi pielīmē ķermenim atsevišķas organisma daļas, pukodamies, ka nekādi nevar sameklēt tumsā vajadzīgo detaļu — aci vai jābo ķetnu. Starp

citū, šāda veida stāsti radās no sagūstīto vāciešu liecībām: tā apmēram viņi runāja par kaut kādu «nemirstīgu lielgabalu» pie Itāliešu kapsētas, ko viņi nekādi nevarot iznīcināt ne lādiņiem, ne minām.

Viss tas mani tā ieinteresēja, ka tieši tāpēc aizbraucu uz brigādi, lai apskatītu «lielgabalu bez grauda» un savāktu par to noteiktas ziņas. Te būs pilnīgi pārbaudīts materiāls par šo dabas brīnumu, par kuģa pareizību galvoju ar savu reputāciju.

Kaut kur Eipatorijā metalla lūznu noliktavā pulkvedis Židilovs jau rudenī uzdūrās četriem lielgabaliem, tie bija pilnīgi pieklājīgi lielgabali, — katrs uz diviem pamatīgiem riteņiem, katrs ar stobru un pat slēdzeni.

lielgabalu izlietojumam graudi nemaz nav vajadzīgi.

Vienu lielgabalu izvēla kajuņiņā. Brīnidamies par likteņa pārmaiņu un lafeti grabot, vecuks saslējās un nostājās ar savu pusaklo redzokli pret bumbas sagrauto vācu smago mašīnu, kas atradās pārās simt metru no tā. Pulkveža apmācītais tēmētājs, pietupees un skatīdamies stobrā kā teleskopā, sāka komandēt jūrniekus, kas saķērās ap lafetes knābi.

— Pa labi... Vēl drusku pa labi... Tagad drusciņ pa kreisi... Stop!

Tad noskrāpēja slēdzene, norijot patronu, un vecais lielgabals nopūtās, pats būdams pārsteigts par savu izveicību. smagā mašina palēcās un novēlās uz sāniem.

Taisni tā visi četri «lielgabali bez grauda» vēlāk apšaudīja vācu mašīnas uz lielceļa pie Temiševas. Tos novietoja slēptuvē, lai sargātu brigādes atkāpšanos, un tie teicami apgāza deviņas vācu smagās mašīnas ar kājniekiem, raidīdami bēgošajiem vāciešiem labu porciju šrapnelu tiešā trāpījumā. Taisni tā viņi šāva uz tankiem un tāpat pie Itāliešu kapsētas strādāja pedējais «lielgabals bez grauda». Trīs pārējie aizgāja bojā kaujās, tos vajadzēja pamest pārejā pār kalniem, kur traktori bija vajadzīgi laikmetīgākiem ierociem. Bet ceturto pulkvedis tomēr aizveda līdz Sevastopolei.

Seit tam deva jaunu uzdevumu: strādāt kā klejojošam lielgabalam. To novietoja divsimt — trissimt metru no vācu ierakumiem un, izvēlējusies laiku, kad artilerija sāka apšaudīt vāciešus, pievienoja vispārējā troksnī arī savus lādiņus. Mazi, bet spīvi tie it kā iegūlās ierakumos, līdz saniknotie vācieši atrada «lielgabalu bez grauda» vietu. Tad uz to sāka birt lādiņu krusa.

Naktī jūrnieki izraka savu «lielgabalu bez grauda» no zemes, kas bija to apbērusi, iejūdzās tanī un bez lieka troksņa pārvilkā jaunā vietā, tuvāk vāciešiem, izrokot blakus drošu slēptuvi sev. Pārsteigtajiem vāciešiem atkal sāka birt uz galvas nemirstīgā lielgabala tieši lādiņi, — un viss sākās no gala...

Ar lepmunu rādot man savu miluli, brigādes kaķa komisārs Jehlachovs uzsverā:

— Zelts ne lielgabals! Vācieši noraida uz to reizē pusotra simta lādiņu, bet neko nevar izdarīt. Apskalpe blindāzā samēķē, bet tam, balodītim, šī apšaude nekaitīga. Spried pats: grauda nav, panorāmas nav, lūztošu detaļu nav, nav dažādo ieroci. Ir stobrs un riteņi. Bet tos var sagraut tikai tiešā trāpījumā. Nez, kad vēl nāks šis tiešais, bet par šķembām tas tikai svilpodams nošķaudās... Skaidrs?

Tiešām, viss bija skaidrs. Tulkojusi Valija Brutāne

pēdējos gados. Redakcija.

Turkmeņu modernā literatūra

Tautas šachīri: Molla-Murts, Kers-Molla, Durdī Kličs, Molla Durdī ir modernās turkmeņu literatūras pamatlicēji.

Kers-Molla šī gadu simteņa sākumā bija pazīstams kā satīriķis, kuŗa panti kā asās, sazālotas bultas lidoja uz patvaldniekiem. 1917. gada revolūcijai viņš veltī jūsmīgu dzejoļi «Boļševiks».

Molla-Murts pirms revolūcijas bijis līdzstrādnieks humoristiskajā žurnālā «Tokmak». Viņš labi pazina darba tautas dzīvi, audzināja viņā virišķību, drosmi, darba prieku. Ar panākumiem darboties padomju presē, viņš atstājis lielu literāru mantojumu.

Durdī Kličs pirmsrevolūcijas laikmetā apdziedājis trūcīgo ļaužu sūro dzīvi, radījis dzejā nicināmus tautas apspiedēju tēlus, veltījis savus dzejoļus apspiestajai turkmeņu sievietei.

Tautas šachīrs Molla Durdī pret apspiedējiem vērsto atriebisko sacerējumu autors.

Berdī Kerbabajevs un Karadža Burunovs — pirmie profesionālie rakstnieki. Sevišķi kaisli dzejā viņi vērsās pret pagātnes netaisnībām un cildina tagadnes jauno dzīvi.

Rakstnieki taču nevarēja neatsaukties lielajiem sabiedriskajiem politiskajiem notikumiem (tādiem kā zemes reforma 1925. g. u. c.). Lauksaimniecības kolektivizācija deva literatūrai jaunus tematus, jaunus rakstniekus. Ne tikai periodika, bet pat mācību grāmatas populārizēja jaunos Ata Niazova, Sali Kekilova, Jākuba Nasīri, Tovšanas Ešenova u. c. sacerējumus. Rūpniecības strādnieku darbs atspoguļojas Ata Niazova «Sirēnā», Sali Kekilova «Lokomotīvā» u. c. Ar katru gadu aug tautas šachīru Annas Kije un Kopek Mergena popularitāte.

Turkmeņu literatūras padomju periods iezīmējas galvenokārt ar prozu un drāmaturģiju. Prozaīki Kerbabajevs, Niazovs, Durdījevs, Soltanniazova un Murats Sarichanovs daudz darbojušies jaunajā tautas žanrā. Niazova stāsts «Pēdējā nakts» Maskavā izdots krievu valodas tulkojumā. Kerbabajeva romāns «Izšķirīgais solis» — pirmais turkmeņu romāns, kas ieturēts īsti reālistiskā garā, tur-

klāt bez lirikas iestarpinājumiem, kas bija raksturīgs līdzšinējai turkmeņu literatūrai. Vēl ar saviem stāstiem un romāniem valdzina Ata Kaušutova, Sarichanova u. c.

Nacionālās drāmaturģijas attīstība cieši saistās ar turkmeņu Staļina valsts teātra vēsturi; pirmie turkmeņu drāmatīki bija šī teātra aktieji. Spožu lappusi turkmeņu drāmaturģijā atver tādi darbi, kā: Karadža Brukuvova «18 noslicinātie», Kekinova un Kličeva «Kara - Kumas tuksnesī», Ata Kaušutova — «Dzuma», Ešenova — «Sem-

šats», Karlijeva «Aina» u. c. Kā sevišķi izcilā minama Burunova u. c. Amonova vēsturiskā luga «Keimirs Kers», Amanova — «Zochre un Tachīrs», Kerbabajeva — «Hurjukga un Hemra» un «Machtum - Kuli».

Visa modernā Turkmenijas proza un drāmaturģija izveidojusies krievu literatūras ietekmē, smeldama allaž ierosmi no pēdējās dzīļajiem mākslas avotiem. Krievu klasiķu un modernistu sacerējumus tulko turkmeņu valodā.

Lielā Tēvijas kara gados turkmeņu rakstnieki radīja sacerē-

jumus, kuŗos atspulgo šī laika varoņgars. Tautā dzīvo Ata Salicha, Tēvijas kara dalībnieka Chaldurdi, jaunā dzejnieka Kara Seitlijeva, Rachmeta Seidova kara dzeja. Kara gados Kerbabajevs pabeidza drāmu «Brāji», romānu «Izšķirīgais solis» otro daļu, operas libretu «Abadan», poēmu «Ailars» (pārtulkota un izdota krievu valodā). Kara gados ievēribu guvis arī Ata Kaušutovs (luga «Ger-Ogli»), uz Tēvijas kara fona veidotais romāns «Mechri-Vepa».

Visas zīmes rāda, ka pēc kara periods jau tā attīstīto turkmeņu literatūru tuvinās Eiropas augstākajai klasei.

CHRONIKA

Šīs daļas dokumenti chronoloģiskā kārtībā apgaismo galvenos kara etapus.

Krājumā ir arī tādi dokumenti, kuŗu autors ir pats Kutuzovs: viņa relācijas, vēstules un ziņojumi Suvorovam, Potjomkinam, Aleksandram I un kara ministram par kaujām, kara plāniem, pavēles karaspēkam, vēstules politiķiem un militāriem darbiniekiem. (TASS)

Padomju filmas «Cilvēks Nr. 217» panākumi ASV

Lielākajā Ņujorkas kinoteātrī sāka izrādīt padomju filmu «Cilvēks Nr. 217». Pirmajā dienā filmu skatījās vairāk nekā 30 000 cilvēku. Teātra administrācija ziņoja preses pārstāvjiem, ka neviena padomju filma, kas radīta ASV, nav pulcējusi tik daudz skatītāju.

Ņujorkas prese filmu novērtē augstu. «New-York World Telegram» raksta, ka padomju ki-

no rūpniecība izlaidusi vēl vienu «no savām patiešām augstvērtīgākajām filmām, kuŗā atnaskotā tipiskā vācu cietsirdība un mezonība. Šī kinodrama atstāj satricinošu iespaidu».

Laikraksts «New-York Herald Tribune» norāda, ka filmai ir dziļš un reāls saturs, kas atgādina, kā rikojušies mūsu ienaidnieki savu uzvaru laikā. Pēc laikraksta vārdiem, Holivuda vēl nav devusi līdzīgu filmu, kuŗā tik iespaidīgi būtu attēota vācu fašistu ricība okupētajā Eiropā. «Filma, — pasvītro no-beigumā laikraksts, — tajā pašā laikā ir arī ievērojams dokuments un interesants attēls par visu to, kas noticis pirms Vācijas sakāves».

Laikraksts «P. M.» veltījis filmai vesulu lapaspusi un attēlo no tās vairākas ainas.

«Šie satricinošie vēstures notikumi, — raksta «New-York Times», — paliek dziļi atmiņā».

A. Venčlovas dzejas

Lietuvas Padomju rakstnieku savienības Kauņas nodaļā šīs dienās iztirzāja tikko iznākušo Venčlovas dzeju krājumu. Referents — rakstnieks A. Hurginas izteicās, ka Tēvijas kara laikā A. Venčlova sarakstījis daudzus interesantus darbus, kuŗos kā sarkans pavēdies vijas mīlestība uz savu tautu un lielo padomju Dzimteni.

Drāmatiskā studija

LPSR Valsts Drāmas teātra studija uzsāks darbību š. g. septembra beigās. Kandidātiem, kas vēlētos iestāties studijā, lūgumi, dati par izglītību un īss dzīves apraksts jāadresē teātra studijai — Leona Peagļa ielā Nr. 7, dz. 2. Pārbaudei sagatavot: dzeju — deklamāciju, prozu — stāstījumu. Pārbaude notiks 1945. g. 30. septembrī, plkst. 10.00, Leona Peagļa ielā 7, dz. 2.

Atceres dienas

22. sept. 1841. gadā dzimis latviešu tautas dzejnieks Andrejs Pumpurs, poēmas «Lāčplēsis» autors.

28. septembrī 1864. gadā Kārlis Marks un Frīdrihs Engoiss dibina strādnieku starptautisko savienību — I Internacionāli.

29. septembrī 1904. gadā dzimis proletāriešu rakstnieks N. A. Ostrovskis. Miris 1936. g.

29. septembrī 1930. gadā — pirms piecpadsmit gadiem — miris I. E. Repins, lielais krievu gleznotājs. Dzimis 1844. gadā.

30. septembrī 1856. gadā dzimis latviešu komponists un mūzikas folklorists Jurjānu Andrejs. Miris 1922. g. 28. septembrī.

1. oktobrī 1938. gadā iznāca «VK(b)P vēstures īsais kurss».

1. oktobrī 1869. gadā dzimusi latviešu rakstniece Anna Brigadere. Mirusi 1933. g. 24. jūnijā.

3. oktobrī 1867. gadā dzimis latviešu rakstnieks Eduards Veidenbaums. Miris 1892. g.

4. oktobrī 1669. gadā miris slavenais holandiešu gleznotājs Rembrants. Dzimis 1606. gadā.

Kijevas kinostudija saņem Amerikas kino un radio asociācijas balvu

Ukrainas galvaspilsētas kino darbinieku sapulcē Kijevas kinostudijai pasniegta Amerikas kino un radio asociācijas balva par filmu «Varavīksne» kā par labāko filmu, kas radīta 1944. gadā. Sapulcē piedalījās: stāsta un scenārija «Varavīksne» autore — rakstniece Vanda Vasilevska, filmas uzveduma vadītājs — Staļina priemījas laureāts M. Donskojs, galveno lomu tēlotāji «Varavīksnē» — PSRS Tautas mākslinieki N. Uzvija un A. Bučma, kino režisori, operātori un sabiedrības pārstāvji.

Filmai «Varavīksne» Amerikā bija lieli panākumi. 14 nedēļas no vietas lielākais Ņujorkas kinoteātris Brodvejs, kur demonstrēja šo filmu, bija skatītāju pārpildīts. (TASS)

Dokumentu krājums par Kutuzovu

Galvenā archīva pārvalde sagatavojusi, sakarā ar Kutuzova 200. dzimšanas dienu, dokumentu krājumu, kas veltīts lielā krievu karavadoņa dzīvei un darbam. Krājumā ietilpst 229 dokumenti, kas apgaismo ceļu, ko nogājis Kutuzovs, 44 gadus kalpodams Dzimtenei. Pirmā daļa veltīta Kutuzova militārajai darbībai līdz 1812. g. Dokumenti liecina par Kutuzova piedalīšanos otrajā Turcijas karā (1781.—1791.), kur viņš mācījās karavadoņa mākslas skolā Suvorova un 18. g. s. izcilā militārā darbinieka Rumjanceva vadībā.

Atsevišķas nodaļas veltītas karagājienam Polijā 1792. g., vēstniecībai Konstantīnopolē 1793.—1794. g., kur parādījās Kutuzova spīdošās diplomāta spējas. Vairākas nodaļas veltītas 1805. g. kara ar Napoleonu, Kutuzova līdzdalībai krievu-turku karā 1806. līdz 1812. g., kad viņš, iepemdams virspavēlnieka posteni, spīdošo operāciju rezultātā pabeidza karu ar uzvaru.

II daļa, kas sastāv no 16 nodaļām, veltīta Tēvijas kara.

Mirdza Bendrupe

Piemini jūru

Upes veļ viņus uz plašumu,
Šūpo lāses uz dziļi —
Jūru, jel jūru piemini,
Plašumu mīli!

Plašumā vērdamies, piemirsti
Niecības raizes savas,
Alkām pēc jauniem apvāršiem
Robežu nava.

VĪLA LĀČA LUGA »VEDEKLA« Krievu drāmas teātri

Latvijas PSR Valsts Krievu drāmas teātris sagatavojis Miras Kruppikovas tulkojumā Vīla Lāča lugu «Vedekla», kuras pirmizrādi krievu valodā redzējam 25. septembrī LPSR Drāmas teātra telpās.

Lugas saturs jau agrāk apskatīts, sakarā ar tās parādīšanos uz latviešu skatuves, tāpēc šoreiz aprobežosim vienīgi ar spēles iztirzājumu.

Vispirms te jāmin inscenētājs — Nopelniem bagātais mākslas darbinieks A. Gļekovs, kas ar asprātīgu izdomu un ļoti sakarīgu darbību izkārtojumu

panācis organiski saliedētu skatuvisku interpretāciju lugai, kurā sava spraiguma, tipu un situāciju dažādības dēļ ir ciets rieksts teātra vadībai. No katras, dažreiz šķietami maznozīmīgas, detaļas, izaug lugas kopējā lielā brīvības ideja, izaug labāko ļaužu tēzemes mīlestība, naidis pret tautas apspiedējiem vāciešiem un ciņas entuziasms par latviešu darba tautas brīvību, par tās labāku nākotni.

Partizānu kustības vadītāja Valža Austruma lomā N. Tarskis samērā laimīgi sakausē intimās milas momentu ar vis-

pārējo ciņas trauksmi. Taču to milzīgo iekšējo spēku, kas raksturīgs šai, ievainotā un nejausi nakti atsauģīgu sirdi atradusā, partizāna lomai, Tarskis varēja mīmikā vēl izteiksmīgāk parādīt. Sevišķi pēdējā cēliena ainā, kur notika psiholoģiskā spēle ar vācu komandantu, griebjās redzēt vēl lielāku pārkumu par neģēlīgo kapteini. Citādi tēls reāli nomodulēts gan detaļās, gan kopsummā.

Vācu komandants kapteinis Blofelds Barabanova sniegumā cik smalks un galants, tikpat nežēlīgs, varmācīgs un truis. Tas arī ļoti raksturīgi skatītājiem parādīja, kā baudkārais okupants, aprijis mūsu dzimtenes labumus, savā trulumā neizšķirdams, kas ir pret viņu, nežēlīgi izrēķinās arī ar saviem piekritējiem (kā, piem., Krūmīngu ģimeni). Visi «iedzimtie» taču pieder pie «zemākas rases». Reālais, sīki izstrādātais tēls bija viens no labākajiem lugā.

Ivanova vedeklas Zentas lomā rādīja šķautnainā rakstura veidošanos no lugas sākuma līdz beigām. Pirmajā cēlienā viņas loma vēl isti «atrasījās» — vāja dikcija, par maz izteiksmes mīmikā, neistas kustības; taču turpmākajos cēlieņos sasniedz lielāku spēles augstumu; tā skatā pie partizāniem mežā viņas tēls iegūst personīgu šarmu un jau apdvests ar samērā spēcīgu māksliniecisku elpu. Lai gan lugas galvenajā tēlā trūkst vietām organiskas iekšējā pārdzīvojuma plūsmas, tomēr visumā paliek iespējams, ka Ivanovu neatlaidīgs darbs ierindos ievērojamāko akteju vidū.

De-Būrs tēlo lielsaimnieku un dzirnavu īpašnieku Krūmīngu. Darbības risinājums organiski pāriet no vienas situācijas otrā, labi izceļot šā vācu līdzskrējēja raksturīgākās īpašības: savtīgumu, liekulību, tukšu uzpūbtību. Tikai gribētos Krūmīngā redzēt drusku vairāk zemnieciskuma, jo de-Būra interpretācijā viņš pa daļai atgādina lietīrtotāju.

Ļoti efektīgu un simpātisku kalpa Sipolu Edžus tēlu sniedz Astarovs, sevišķi viņa lomas degpunktā — brīdī, kad notiek psiholoģiskā ciņa ar vācu virsniekiem, kas Edžu veltīgi gribēja piespiest lakt viņu no zemē noliktā šķīvja. Arī stāstā par zirgu, kurš neieredzot vāciešus, Edžus parādīts kā tips, kurā iemiesotas latviešu tautas

gadu simtus krātas gudrības. Tikai dikcija vietām par vāju un neskaidru.

Krūmīnga dēla Ādolfa idiotismu visā tā smieklīgumā parāda Zcharova, tikai, šķiet, te aktieris aizģājis drusku par tālu — garīgajam kļoplumam līdzās pārāk iezīmēdams arī fizisko.

Jurovska partizānu komandieris Sirmis no sākuma līdz galam (katrā kustībā, žestā un vārdā) lietīšķīgs, ciets un aktīvs. Tāpēc te never atzīmēt vietu, kas vairāk izceltos par citu. Pienākums, ko viņš veic, nav tikai akla priekšniecības pavēju pildīšana, bet izriet no viņa dvēseles, kas ir vienkārša, plaša un personības apdvesta.

Kā simtprocentīgs Sirmā pretstats mināms nodevējis Lapma, kas Kočubejeva tēlojumā sniedz mums dzīvī bieži sastopamu gļēvu tipu, kurš neprot pa godam ne dzīvot, nedz mirt, bet kā tārs lokās uz visām pusēm.

Mīļi, sirsnīgi Aiju noraksture Kovaļeva, taču šis tēls būtu vēl gatavāks ar mazliet vairāk etniskā elementa (darbība notiek Vidzemē 1943. gadā).

Vispār derēja spilgtāk izcelt attēlotā apgabala kolorītu arī citos raksturos un situācijās.

Viengabalains kā lugā, tā arī Morozovas atveidojumā uz skatuves ir Olgas Murānes tēls. Viņa ne brīdī nešaubās, ka «latviešu darba tautai sen nav pa ceļam ar vāciešiem». Taisni šīs pārliecības dēļ arī viņas brālis Murāns aizģājis partizānos.

Krūmīngu saimnieci rutinēti tēlo Čadajeva, un šī loma, šķiet, itin labi ietelp viņas amplitūdā. Piekļājīgi pārējām lomām turējās līdz: Kaplanovs, Michelevičs, Stepanovičs, Koviļins (partizāni) un Čeriņš (policijas priekšnieks), Čopī mazajā Elvīras lomā rādīja mīlīgu, pavieglu ballīšu meiteni, šo mazo lomu paceļot lielā spilgtumā.

Pie lugas kopspeles labākajām vietām pieder skats mežā un beigu aina Krūmīnga mājā. Visumā izrāde, kas ieturēta stipri reālistiskā garā, izcēla autora ideju un guva publikā lielu piekrišanu, uz ko norādīja krāšņie ziedi un aplausi.

Dekorācijas daļas vadītājs devīns samērā gaumīgas, vienkāršas dekorācijas.

Fakts, ka latviešu luga nokļuvusi uz krievu skatuves, ir ārkārtīgi nozīmīgs, jo līdz ar to šī luga iesākusi ceļu uz vispasaules skatuvēm.

K. Aizpurs

Vēdāras RAKSTNIEKI

VILIS LĀČIS raksta romānu par Padomju Latviju, kas aptver trīs sējumus. Katrā sējumā ietilps divas grāmatas. Jau pabeigto pirmā sējuma pirmo grāmatu, kur attēlots padomju varas nodibināšanās laikmets Latvijā, mēnešraksts «Karogs» sniegs lasītājiem, sākot ar sēgāda decembri.

JĀNIS SUDRABKALNS, kas daudz un rosīgi raksta gan latviešu, gan krievu periodikā Latvijas un visas PSRS mērogā par dažādiem mākslas, kultūras un dzīves jautājumiem, drīzumā pabeigs sakopotu dzeju krājumu, līdz gada beigām nodomājis sarakstīt un pabeigt miniatūru grāmatu. Šīs miniatūras iespējams mēnešraksts «Karogs». Bez tam dzejnieks plāno lielāku poēmu. Šais dienās Jānis Sudrabkalns pabeidzis aprakstu par Andreju Upti, ko Padomju informbirojs izdos ārzemēm. Pastarpām dzejnieks raksta burtiskos tulkojumus, ko Maskavā izdos Goslitizdats un no kā vairāk nekā pusi jau pārtulkojuši labākie krievu tulkoātāji. Viņa miniatūru krājumu krievu valodā izdos VAPPA apgāds. Turklāt Jānis Sudrabkalns domā atsākt arī pamesto satiras un humora žanru.

ANNA SAKSE šovasar pārtulkojusi Sergejeva-Censka romāna «Briusilova pārrāvums» otro daļu (pirmā daļa jau izdota agrāk). Uzrakstīts stāsts «Pēriens», ko iespiedīs mēnešraksts «Karogs». Pašlaik veic priekšdarbus jau agrāk iecerētajam fantastiskajam jaunatnes stāstam «Brauciens uz mēnesi». Šai stāstā būs attēloti moši zēni, kas sapņo par jaunizgudrojumiem: par lidmašīnām, kas šķerso stratosfairu bez benzīna; par aparātiem, ar kurām varētu uztvert planētu griešanās skaņas. Stāsta sīzētiskais risinājums visumā spraigs un intrīgē, tā beigās zēni cauri stratosfairai nokļūst uz mēness un tur sastopas ar zēniem, kas atļidojuši no kādas citas planētas. Vēl iecerēts romāns par vācu okupācijas laiku Latvijā. Izglītības komisāriāta rakstu krājumam «Padomju Latvijas skola» uzrakstīts aperējums par jaunromantiķiem. Veikti vairāki publicistiski raksti.

JŪLIJS VANAGS intensīvi strādā, turpinot savu poēmu «Zeme». So poēmu iespējams mūsu laikraksts, un lasītājos tā modinājusi dzīvu interesi. Poēmu rakstnieks cer pabeigt līdz gada beigām. Kopā ar Maskavas Mākslas lietu komitejas pārstāvi Aboļimovu Jūlijs Vanags izstrādā latviešu baleta libretu pēc Raiņa lugas «Spēlēju, dancoju». Līdz oktobra sākumam rakstnieks cer pabeigt mūsu laikrakstā aizsāktu apskatu «Padomju literatūras attīstības gaita», kas iznāks atsevišķā brošūrā. Šai gadā viņš beigs sakārtot un nodos iespēšanai dzejoļu krājumu. Kopā ar Frici Rokpelnai viņš pārskatījis arī 1941. gadā uzrakstīto lugu «Ceļa cirtēji», ko patlaban sācis iestudēt Dailes teātris. Lai atdzīvinātu mūsu literatūrā piemirsto satiras žanru, arī Jūlijs Vanags nodomājis sākt feļetonu.

IGNĀTS MUIŽNIEKS līdz gada beigām nodomājis pabeigt jau aizsāktos frontes stāstus, sakopot visus kara laika un vēlākos stāstus un tēlojumus plašākā grāmatā. Bez tam rakstnieks iesācis lielāka apmēra stāstu par latviešu darba zemnieku dzīvi Tēvijās kara laikā un tagad, ko cer pabeigt nākamā gada sākumā. Domā turpināt rakstīt jau frontē iesāktu poēmu «Ermonika skan» un vairāk pievērsties kritikai.

GRĀMATU RAIŽA

Dziesma par Tēvijas karu

Tā saucas VAPP daiļliteratūras apgāda izdotā antoloģija, kurā rakstnieks Arvids Grīgulis apkopojis latviešu padomju dzejnieku kara gadu lirikas izlasi. Ar maz izņēmumiem visi tajā savāktie dzejoļi un poēmas jau lasīti agrāk gan periodikā, gan atsevišķos krājumos. Bet tas šīs antoloģijas nozīmi nemazina, jo tur atrodam mūsu dzejnieku spēcīgākās, izjustākās vārsmas par lielajām cīņām un varonīgajiem ļaudīm. Tā tiešām ir viena dziesma, varena, daudzbalīga melodija, kas mūs aiznes senos cīņu un uzvaru dienās.

Antoloģijā reprezentēti gan drīz visi latviešu padomju dzejnieki no vecākās līdz jaunākajai paaudzei, un pēc tās var spriest par mūsu Tēvijas kara dzeju vispār, par tās idejiskumu, izjūtu spēku un bagātājam noskaņām. Dabiski, ka padomju dzejnieki, cieši saistīti ar savas tautas cīņām un iktēn smēla iedvesmu no tiem pašiem avotiem, kur spēku un izturību guva cīnītāji frontē un aizmugurē.

Patlaban mums vienas rūpes, viens uzdevums — atjaunot ātrāk un pilnīgāk karā nopostīto dzīvi. No tā atkarīga mūsu dzimtenes un tautas šodiena un rīdiena, tās varenība un labklājība. Dzīves celtniecības un jaunrades periodā mūsu ļaudīm jāvadās no tām pašām atziņām un idejām, no tām pašām morālajām īpašībām, ar kurām bruņojies, padomju cilvēks gāja karā un uzvarēja.

Dzimtenes mīlestība, cieša tautu draudzība un brālība, kas bija stiprākā ķīla visu grūtību pārciešanai un uzvaras ieziņai — par ienaidnieku, rada spēcīgu atbalsi arī mūsu kara dzejī. «Kur bērzu birzīs šalc, tur mūsu vieta, tur atkal nokļūt ilgojas ikviens — par latvju padomēm — lai sauc ikviens». Bet līdz turieni bija jāizcērtas ar kaujām, kas prasīja upurus un varonību. Un lai atbrīvotu dzimteni, latviešu kaujinieki neapstājās nekādu grūtību priekšā, jo «visā pasaulē divi dzimtenes nava — ir tikai tā, kur tev aizvakar šūpuļi kārts. Un tāpēc tu asiņu straumēs spēj nirt un tāpēc bez bailu tu kaujā spēj mirt».

Latviju no vāciešu jūga vieni mēs nekad nebūtu atbrīvojuši, ja nepalīdzētu lielā krievu tauta. Tās ieguldījums mūsu brīvības un neatkarības izcīnīšanā tikpat liels kā tagadējā palīdzība mūsu kara postījumu likvidēšanā un dzīves celtniecībā.

Un tieši kara gaitās mēs mācījāmies augstu vērtēt šo izpalīdzību un padomju tautu draudzības spēku, kam mūsu lirikā veltītas izjustākās rindas: «Mūsu tautu saimi lielo nespēj ārdīt necilvēks, draudzība mūs visus mielo, brālība ir mūsu spēks». Un pret šo necilvēku, iebrucēju vācieti, kas postīja padomju zemi un slepkavoja mierīgus ļaudis, Sarkanajai Armijai bija «dušmu naida pilna krūts». Latviešu dzejnieks kvēli sauc strēlniekus nosīst tos, kam nebij dzimt, un «lai par nāves dziru kļūst ūdens tīem no mūsu akas».

Arī intimo noskaņu un izjūtu lirika, kas tikpat kupli pārstāvēta, nav atrauta no laikmeta notikumiem, bet cieši sausta ar cilvēku, cīnītāju dzīlākajiem pārdzīvojumiem. Tur dzejas par aizmugures meiteni, ievainoto draugu, par izlūka skumjām, šķembas notriektu cerinžaru, ko ievainots strēlnieks sniedz sanitārei.

... Es krekli pašķiru vīrs krūts
Un sniedzu tevīm asiņaino zaru.

Ir taču senāk sabiedrībā būts,
Ja kādu mil, tad tā tak dara.

Jau labi sen es atkal te.
Pret vāciem jūtu divkārte naidu.
Jo tad, kad esmu vienātnē,
Es dzirdu cerinžara vaidu.

Lūk, arī šūpuļa dziesmat

Paies karī, puteņi,
Tētis mājup jāš;
Aijā, lidu, ledū —
Skanot mājup jāš.
Zīle zaru ziedainu
Atkaļ logā klās,
Aijā, lidu, aijā,
Saules logā klās.

«Dziesma par Tēvijas karu»
ieteicama visiem, sevišķi mūsu
jaunatnei.

J. Grants

Martas Silabriedes bērnu grāmata «Rīta cēliens Saulainē»

Pēc vācu okupantu padzišanas no mūsu zemes latviešu padomju literatūrā brāzmainos kara laika motīvus nomaina padomju celtniecības perioda ieskaņas, kas sāk jau atspoguļoties lirikā, epikā, drāmā.

Taču starp daudzajām izdotajām grāmatām bērnu literatūrai vēl līdz šim ierādīta beidzamā vieta. Maz mūsu izcilākie rakstnieki domā par šo lielo, neatliekamo uzdevumu.

Lielās slāpes pēc bērnu grāmatām apliecina tas, ka tās aedaudzās, kas izdotas padomju valdības laikā, ātri izpārdotas un tagad nevienā grāmatu veikalā nav dabūjamas.

Tāpēc jo silti apsveicama Martas Silabriedes bērnu grāmatas «Rīta cēliens Saulainē» parādīšanās (izdevis VAPP Jaunatnes rakstu apgāds).

Sai darbā autore dzejā tēlojusi bērnu vasaras ritu laukos. Saulains vasaras rīts modina mazos pionierus un oktobrēnus vasaras dienai.

Pēc rīta jundas tie sāk ikdienas darbus. Ranta spodrina istabu:

Istabiņai jābūt glītai,
Uzpostai un izslaucītai.

Zēns palīdz tēvam tirumā art,
Arnītis nes akmeņus klēts celšanai,
Tēdis gana govīs un gatavo leļļu auto, bet mazā Maijīņa, kas «tikko tipo», baro cālēnus. Ance raksta priekšautiņu...

Kas var darbus saskaitīt —
Steidz tik steidz tos padarīt.

Rīta cēliens beidzies. Bērns mājās gaida pusdienas, liksmas rotaļas, peldēšanās, pastaiga, vecmāmuļas pasakas un atpūta. Gaišs vieglums un prieks vijas cauri šim lauku bērnu ikdienas nelielajam posmam.

Gaumīgā, tekstam piemērotā maigā krāsu noskaņā veidotas Kārļa Šūniņa autolitogrāfijas un vāki.

Katras bērnu grāmatas galvenais mērķis ir tās audzinātāja nozīme.

«Rīta cēliens Saulainē» šo mērķi visumā sasniedz. Te nav tēloti izlūtināti bagātnieku bērni, kas rītos guvernantes pavadībā pēc šokolādes tases dodas rīta pastaigā, nav tēloti nākošie dikdieni, bet darba ļaužu bērni, kuriem darbs jau no mazatnes kļūst dzīves nepieciešamība un ko tie veic ar mīlestību un labprāt.

Autore lietojusi vienkāršu, bērniem saprotamu valodu, kas valdzina ar gleznu svaigumu un mūzikālitāti. Piemēram, ļoti dzejiski parādīts bērnu prieks peldoties:

Udens rit. Slāci sit
Tēdis augstu gaisā.
Citi kļiedz, skaņi spiedz
It kā lietū baisā.

Udens zib. Visi grib
Beidzot vilpus skāldīt,
Saujās smelt, augstu celt —
Kā vairs prieku valdīt?

Peldas, skrien, kalmēs brīen,
Vitero un klaigā.
Vēžus ķer, tarbās ber,
Ak tu, stundiņā naiģā!

Šī vienīgā vērā liekamā bērnu grāmata tomēr nevar apmierināt bērnu prātus, kas tagad jautā un tiecas izzināt visu.

Pasauli viņņojušās lielu notikumu vētras, par kuriem bērnam ļoti neskaidrs priekšstats. Daiļliteratūra un prese, kurā šie notikumi attēloti, viņam nav saprotama, tādēļ jārada īpaša bērnu literatūra.

Lai to panāktu, šīs grāmatas vien ir par maz.

Marta Silabriede ar savu darbu «Rīta cēliens Saulainē» tomēr devusi sākumu latviešu bērnu padomju literatūrai, un neilgā laikā tā kļuvusi iemīlēta bērnu dārzos, mājās un jaunākajās klasēs.

C. Dinere

Rīta cēliens Saulainē.

Latkraksts «Literatūra un māksla» Iznāk vienreiz nedēļā. Redkolēģija: V. Luksš (atbildīgais redaktors), N. Grīnfelds, A. Lapiņš, R. Peiše, A. Sakse, O. Tilmanis. Redakcijas adrese: Rīgā, Kr. Barona ielā 12. Runas stundas no pl. 10—14. Numurs maksā Rbl. 1.— Abonēšanas maksa Rbl. 52.— gadā. Abonentus pieņem Preses apvienība Rīgā, Kirova ielā 41/43. Izdevējs VAPP laikrakstu un žurnālu apgādniecība Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40.